

CONCEPTELE STRATEGICE NATO

Tiberiu MISSIR
Facultatea de Științe Socio-Umane,
Departamentul de Științe Politice, Relații Internaționale și Studii Europene
Masterat: Diplomația Apărării
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Abstract: *“The purpose of the NATO alliance is “to keep the Russians out, the Americans in, and the Germans down.”*

Keywords: UN charter; Defence Review Committee; Euro-Atlantic Partnership Council; The North Atlantic Council

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord a apărut din necesitatea apărării democrației occidentale față de tendința de schimbare prin forță a sistemului capitalist cu sistemul comunist, de către URSS.¹

Constituirea organizației a fost precedată de o serie de evenimente precum amenințările la adresa suveranității Norvegiei, Greciei, Turciei, lovitura comunistă din 1948 din Cehoslovacia, blocada Berlinului instituită în aprilie același an de către URSS.

După ce trupele statelor occidentale li se redusese capacitatea combativă, ca urmare a înțelegerilor dintre statele Națiunilor Unite din timpul și de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, guvernele statelor occidentale erau din ce în ce mai preocupate de faptul că Uniunea Sovietică intenționa să-și mențină nediminuată capabilitatea forțelor sale armate.

În același timp, având în vedere ideologia declarată a partidului comunist sovietic, era din ce în ce mai evident că apelurile pentru respectarea Cartei ONU și a înțelegerilor internaționale, încheiate la terminarea războiului, nu puteau garanta suveranitatea și independența statelor democratice.²

¹ Paul Dănuț Duță ș.a. (eds.), *NATO la 60 de ani de la înființare. Perspective românești*, Editura Tehnomedia, Colecția Politică și apărare națională nr. 35, Sibiu, 2009, pp. 5-12.

² Paul Dănuț Duță, *op.cit.*, p. 25.

„Înlocuirea regimului politic democratic cu regim nedemocratic, represiunea opoziției instituționalizate și a celei neinstituționalizate, violarea flagrantă a drepturilor omului în cele mai multe dintre țările Europei Centrale și de Est, dar și în Asia și în alte regiuni, au constituit tot atâtea elemente ce s-au adăugat temerilor preexistente”¹.

Constituirea și evoluția NATO

La trei ani de la încheierea celui de-al doilea război mondial cinci state occidentale: Belgia, Franța, Olanda, Anglia și Luxemburg au semnat Tratatul de la Bruxelles care avea drept constituirea unui sistem comun de apărare și de cooperare care să asigure protecția împotriva acțiunilor de natură ideologică politică și militară, care ar putea fi îndreptate împotriva securității lor.

Statele Unite și Canada au considerat că ar fi mai eficientă o organizație euro-atlantică fondată pe garanții de securitate și angajamente mutuale între Europa și America de Nord.

Alte state europene precum Danemarca, Islanda, Italia, Norvegia și Portugalia au fost invitate să participe la acest proces.

Negocierile s-au finalizat în aprilie 1949 prin semnarea Tratatului de la Washington care institua un regim de securitate comun bazat pe un parteneriat între cele 12 țări.

Grecia și Turcia au aderat la tratat în 1952, R.F. Germania în 1955, Spania în 1982, iar R. Cehă, Polonia și Ungaria în 1999, în prezent fiind invitate și au aderat alte șapte țări printre care și România.

La baza alianței a stat tratatul la care statele au aderat în mod liber, după dezbatere publică și ratificare de către parlamentele naționale. Tratatul cuprinde drepturile și obligațiile pe care le au statele membre în conformitate cu documentele ONU.

„Țările membre se angajează să împartă atât riscurile și responsabilitățile, cât și avantajele ce decurg din securitatea colectivă, și să nu încheie nici o înțelegere internațională care să fie incompatibilă cu tratatul”².

Constituirea Tratatului Atlanticului de Nord (04.04.1949) are drept scop: apărarea libertății popoarelor lor, moștenirea și civilizația comune, bazate pe principiile democrației, libertățile individuale și supremația dreptului; favorizarea bunăstării și stabilității în regiunea Atlanticului de Nord; unirea eforturilor pentru apărarea colectivă și pentru apărarea păcii și securității internaționale.

Statele membre se obligă să-și creeze capacități individuale și colective de rezistență împotriva unui atac armat, să se consulte între ele de fiecare dată când se consideră amenințată integritatea teritorială, independența politică sau securitatea uneia dintre părți.

Părțile convin asupra faptului că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele va fi considerat drept de atac îndreptat împotriva tuturor părților semnatare și, în consecință

¹ Teodor Frunzeti, *Organizațiile internaționale în era globalizării*, Sibiu, Editura Academiei Forțelor Terestre, 2000, p. 66.

² Teodor Frunzeti, *Organizațiile internaționale în era globalizării*, Sibiu, Editura Academiei Forțelor Terestre, 2000, p. 67.

fiecare dintre ele va acorda ajutor părții atacate întreprinzând orice acțiune pe care o crede de cuviință, inclusiv folosirea forței armate pentru a stabili și asigura securitatea în regiunea Atlanticului de Nord.¹

Se consideră drept atac armat împotriva unuia sau mai multora dintre părți, atacul armat: împotriva teritoriului uneia dintre părți în regiunea Atlanticului de Nord, la nord de Tropicul Racului; împotriva forțelor terestre, navale sau aeriene ale unuia dintre părți care se află pe aceste teritorii sau în oricare altă zonă din Europa în care forțele de ocupație sunt staționare.

Părțile formează un Consiliu în care vor fi examinate problemele privitoare la aplicarea Tratatului care va constitui organisme subsidiare care ar fi necesare.

Evenimentele petrecute în Europa la începutul ultimului deceniu al secolului al XX-lea au marcat sfârșitul „războiului rece” care și-a pus amprenta fundamental pe securitatea membrilor NATO.

Pericolul unui război mondial a fost diminuat dar au apărut alte riscuri și amenințări la adresa păcii și securității internaționale care au condus la schimbarea conceptelor strategice ale alianței.

În urma hotărârilor luate de șefii de stat și de guvern ai țărilor alianței în cadrul reuniunilor la vârf de la Londra (iulie 1990), Roma (noiembrie 1991), Bruxelles (ianuarie 1994), Madrid (iulie 1997) și Washington (aprilie 1999) alianța și-a adaptat strategia sa globală în raport cu schimbările produse în contextul politic și strategic creat.²

Conceptul strategic adoptat la Roma a condus la o lărgire a viziunii asupra securității bazată pe dialog și cooperare și pe menținerea unui potențial de apărare colectivă.

Conceptul a integrat într-un ansamblu coerent aspectele politice și militare ale doctrinei NATO, în materie de securitate, cooperare cu statele din Europa Centrală și de Est contribuind la creșterea încrederii reciproce și strângerea de noi membri.

Acest concept are în vedere „o mai mică dependență față de armele nucleare și efectuarea unor schimbări esențiale la nivelul forțelor armate integrate ale NATO, incluzând reduceri substanțiale sub raport numeric, al nivelului de pregătire, propune ameliorări în privința mobilității, flexibilității și capacității lor de adaptare la diferite situații, precum și utilizarea mai largă a forțelor multinaționale”³.

Prin stabilirea obiectivelor alianței concretizate în misiunile structurilor sale s-a dezvoltat parteneriatul și cooperarea cu țările din Europa Centrală și de Est, creșterea rolului OSCE și a altor structuri de securitate.

Crearea Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică (N.A.C.C.) – transformat în 1997 în Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic (E.A.P.C.) – a avut drept scop consultarea și cooperarea politică, economică, militară și științifică între țările membre NATO și noile democrații europene.

¹ *N.A.T.O. Handbook*, N.A.T.O. Office of Informational Press, Bruxelles, 2013, pp. 24-27.

² Paul Dănuț Duță ș.a. (eds.), *Partnership for Security...*, *NATO strategic Concept*, Editura Tehnomedia, Colecția Studii europene nr. 4, Sibiu, 2009, pp. 3-13.

³ Emil Ion, *Asigurarea securității europene prin intermediul organizațiilor internaționale*, București, Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2007, p. 94.

Evenimentul cel mai important a fost reuniunea inaugurală a Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică (N.A.C.C.) din 20 decembrie 1991, cu participarea miniștrilor Afacerilor externe din NATO și a 6 țări din Europa Centrală și de Est (inclusiv România) și a celor 3 state Baltice.

În anul 1992, s-au alăturat acestui proces și 11 state din fosta URSS iar în 1993 existau deja 22 parteneri de cooperare. Cooperarea în cadrul acestui organism a fost începută pe baza programelor de lucru stabilite pe un an.

„Începând cu 1995, acestea sunt elaborate pe doi ani”¹. Din cadrul N.A.C.C. s-a concentrat asupra unor subiecte foarte diverse dar, în mod deosebit, a avut în vedere problemele politice și de securitate.

Procesul ulterior de consultare și cooperare din cadrul N.A.C.C. „s-a concentrat asupra unor subiecte foarte diverse dar, în mod deosebit, a avut în vedere problemele politice și de securitate: menținerea păcii, definirea la nivel conceptual a controlului armamentelor și a dezarmării, planificarea apărării și probleme militare, conceptele democratice asupra relației dintre civili și militari, conversia producției industriei de apărare în scopuri civile, cheltuielile și bugetele pentru apărare, cooperarea științifică și problemele de mediu legate de domeniul apărării, difuzarea de informații despre NATO în țările partenere, planificarea politică și controlul traficului aerian civil și militar”².

La reuniunea de la Bruxelles din 1994 s-a confirmat necesitatea existenței și restructurării alianței în conformitate cu noile riscuri și amenințări. Au fost reconfirmate funcțiile alianței și a fost exprimat sprijinul pentru edificarea Identității Europene de Securitate și Apărare.

În cadrul reuniunii s-a adoptat o declarație prin care alianța era considerată deschisă și altor state europene în măsură să promoveze principiile Tratatului și să contribuie la securitatea din zona Atlanticului de Nord.

În scopul întăririi securității în zona euro-atlantică, la 1 ianuarie 1994 șefii de stat și de guvern ai țărilor membre NATO hotărăsc crearea Parteneriatului pentru Pace.

Valorile comune ale parteneriatului sunt: cooperarea, promovarea libertăților fundamentale și a drepturilor omului, apărarea libertății, a dreptății și a păcii prin democrație fără de care nu se concepe stabilitatea și securitatea în zona euro-atlantică.

Cooperarea cu NATO a statelor care subscriu la Parteneriatul pentru Pace are în vedere atingerea următoarelor obiective:³

- facilitatea transparenței procesului de elaborare a planurilor și bugetelor naționale de apărare;

- menținerea capacității și a stării de pregătire care să permită contribuția la operații desfășurate sub autoritatea ONU sau OSCE;

¹ Emil Ion, *Asigurarea securității europene prin intermediul organizațiilor internaționale*, București, Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2007, p. 95.

² Cf. N.A.T.O. Handbook, N.A.T.O. Office of Informational Press, Bruxelles, 1995, p. 26.

³ The Readers Guide to the NATO Summit in Washington 23-25 April 1999, NATO Office of Information and Press, Brussels, Belgium, p. 11.

- dezvoltarea unor raporturi de cooperare cu NATO pentru activități de planificare, instruire și exerciții de salvare, al operațiunilor umanitare etc.;
 - crearea în timp a forțelor armate interoperabile cu structurile statelor membre NATO .
- Summitul de la Madrid (iulie 1997) a consacrat principalele schimbări ce au avut loc în perioada scursă de la încetarea „ războiului rece” în Europa :
- angajamentul statelor NATO de a-și asigura securitatea și apărarea ;
 - constituirea Consiliului Parteneriatului Euro - Atlantic (E.A.P.C.) care reunește toate statele membre ale OSCE capabile și doritoare de a acționa împreună în procesul asigurării securității continentale;
 - dezvoltarea Parteneriatului pentru Pace cu un program de cooperare militară destinat pregătirii în vederea acționării în comun în situații de criză;
 - crearea unor mecanisme în vederea realizării unor relații permanente cu Rusia;
 - aplicarea unei Carte pentru un parteneriat distinct cu Ucraina;
 - primirea de noi membri și lărgirea alianței;
 - optimizarea structurii de comandă a alianței în vederea îndeplinirii noilor misiuni;
 - dezvoltarea unei Identități de Securitate Europeană în cadrul NATO;
 - stabilirea dialogului cu țările din bazinul mediteranean destinat să contribuie la crearea securității și stabilității în zonă.

Conceptul strategic al Alianței

În zilele de 23 și 24 aprilie 1999 la Washington a avut loc o nouă reuniune de vârf a conducătorilor statelor membre NATO. Semnificația acestei reuniuni este cu totul deosebită, marcând aniversarea a cincizeci de ani de constituire NATO.

Totodată a fost aprobat noul concept strategic al alianței, iar trei state foste membre ale Tratatului de la Varșovia, Cehia, Polonia și Ungaria au fost admise oficial ca membre ale Alianței.

Conform aprecierilor participanților la summit, NATO a reușit să asigure libertatea membrilor săi și să prevină războiul în Europa timp de 40 ani.

De atunci s-au produs unele schimbări profunde ale situației politice și de securitate. O nouă Europă, dar nu lipsită de provocări, oportunități și riscuri noi, beneficiind de o integrare politică „se naște concomitent cu o nouă structură de securitate euroatlantică, în care NATO joacă rolul principal“.¹

Obiectivul central și esențial al Alianței constă în apărarea libertății și securității tuturor membrilor săi prin mijloace politice și militare.

Principiul fundamental care călăuzește Alianța este angajamentul comun al cooperării mutuale între statele suverane în situația de indivizibilitate a securității membrilor săi.

Pentru realizarea obiectivului esențial în Tratatul de la Washington și a Cartei, NATO îndeplinește următoarele misiuni fundamentale de securitate:

¹ Teodor Frunzeti, *Organizațiile internaționale în era globalizării*, Sibiu, Editura Academiei Forțelor Terestre, 2000, p. 74.

- securitatea – cadrul de stabilitate euro-atlantică fondat pe dezvoltarea de instituții democratice și reglementare pe cale pașnică a diferendelor;

- consultarea – cadrul transatlantic esențial în care se pot pune de acord asupra problemelor care afectează interesele lor;

- descurajarea și apărarea NATO – misiune prin care se previne și se descurajează agresiunea;

- gestionarea crizelor – revine alianței în virtutea Cartei ONU prin angajarea activă la gestionarea crizelor și executarea de operații multinaționale;

- parteneriatul – promovarea de relații de parteneriat, de cooperare și dialog cu statele din regiunea euro-atlantică în vederea creșterii transparenței, încrederii reciproce și capacității de acțiune comună.

Alianța a identificat următoarele riscuri și amenințări:

- apariția unor crize la periferia Alianței susceptibile de a evolua cu rapiditate;

- confruntarea unor țări din regiunea euro-atlantică și din zonele înconjurătoare cu grave dificultăți economice, sociale și politice;

- instabilitatea locală și regională ca urmare a unor rivalități etnice și religioase, litigii teritoriale, violări ale drepturilor omului și dezmembrarea statelor;

- existența unor puternice forțe nucleare în exteriorul Alianței;

- proliferarea armelor N.B.C.;

- răspândirea la scară mondială a tehnologiilor ce pot servi la producerea unor noi sisteme de armamente;

- posibilitatea perturbării sistemelor informaționale ale Alianței;

- acte teroriste, de sabotaj, proliferarea crimei organizate, blocaje ale aprovizionărilor cu resurse vitale, migrații necontrolate.

Conceptul strategic adoptat în 1999 la Washington are la bază următoarele principii:

- menținerea capacității militare necesare pentru a putea îndeplini noile misiuni;

- partajarea echitabilă a rolurilor, riscurilor, responsabilităților și avantajelor legate de apărarea colectivă are în vedere prezența în continuare în Europa a forțelor militare americane;

- efortul colectiv se materializează prin apărarea colectivă;

- finanțarea multinațională;

- menținerea în continuare într-o combinație adecvată de forțe nucleare și convenționale dislocate în Europa pentru descurajarea credibilă;

Alianța consideră că misiunile de bază ale forțelor sale sunt:

- apărarea păcii și garantarea integrității teritoriale, a independenței politice și securității statelor membre;

- înlăturarea sau contracararea riscurilor prin acțiuni adecvate;

- gestionarea eficace și eficientă a crizelor prin operații militare;

- promovarea stabilității în regiune prin participarea la contacte între militari și acțiuni de cooperare în cadrul Parteneriatului pentru Pace în toate domeniile.

O altă componentă a conceptului strategic din 1999 sunt orientările pentru realizarea dispozitivului forțelor militare care va avea în vedere următoarele:

- nivelul global al forțelor aliaților va fi menținut în concordanță cu misiunile Alianței;
- structura de comandă a NATO va trebui să asigure conducerea și controlul gamei complexe de misiuni;

- menținerea de capacități operaționale esențiale precum și un potențial eficient de participare, capacitate de dislocare și mobilitate, sprijin multinațional, capacitatea de ripostă graduală;

- dispozitivul să permită să facă față eficient riscurilor și amenințărilor;

- protecția adecvată a dispozitivului Alianței;

Forțele convenționale vor avea un rol important în gestionarea crizelor, impunându-se a avea următoarele caracteristici:

- realizarea raportului optim între forțele care intervin în mod gradual;

- dimensionarea interarme și intercategoriilor de forțe ale structurilor militare în raport cu misiunile de îndeplinit;

- sporirea măsurilor de apărare împotriva A.N.M. prin măsuri de apărare antirachetă;

- înzestrarea cu mijloace suplimentare și mobile care să permită dislocarea rapidă în afara spațiului Alianței și ducerii de operații militare de lungă durată.

Forțele nucleare completează caracteristicile forțelor convenționale astfel:

- obiectivul fundamental al forțelor nucleare NATO este politic contribuind la descurajarea și prevenirea constrângerilor adversarului și a războiului;

- reprezintă garanția supremă a securității aliaților;

- forțele vor fi menținute la un nivel minim de prevenire și descurajare a agresiunii;

- soluționarea crizelor va avea la bază acțiuni diplomatice și de altă natură și apoi acțiuni convenționale;

- forțele nucleare ale Alianței la niveluri cât mai joase și nu sunt îndreptate împotriva unui stat nominalizat.

Sistemul instituțional al cooperării

Cooperarea statelor membre se bazează pe un sistem instituțional aflat într-o continuă adaptare la sarcinile Alianței astfel; Consiliul Atlanticului de Nord (N.A.C.); Comitetul pentru Analiza Apărării (D.P.C.); Grupul pentru Planificarea Nucleară (N.P.G.); Comitetul Militar; Statul Major Internațional.

Consiliul Atlanticului de Nord este investit cu autoritate politică și puteri decizionale reale fiind alcătuit din reprezentanți permanenți ai tuturor statelor membre care se reunesc săptămânal. Este organismul abilitat să creeze organisme subordonate precum comitete cu responsabilități pe domenii.¹

¹ The Prague Summit and NATO Transformation, A Reader's Guide, 21-22 November 2002, p. 67.

Consiliul oferă guvernelor țărilor membre un for unic pentru consultări pe scară largă asupra tuturor problemelor legate de securitatea lor, fiind cel mai înalt organ de decizie din NATO.

Deciziile se iau prin consensul statelor membre. Reprezentanții guvernelor țărilor membre au rang de ambasador, fiind secondanți de personal politic și militar.

Reuniunile sunt săptămânale iar de cel puțin de două ori pe an Consiliul se reunește în sesiune ministerială unde guvernele statelor membre sunt reprezentate de miniștri de externe. Reuniunile la vârf se organizează cu participarea șefilor de state și de guvern.

Secretarul General al NATO este președintele Consiliului, indiferent de nivelul de reprezentare la care se desfășoară reuniunile.

Autoritățile militare sunt reprezentate în Consiliu de către Președintele Comitetului Militar care consiliază membrii Consiliului în probleme de ordin militar.

Consiliul se întrunește la fiecare două luni cu ambasadorii statelor partenere din cadrul Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic și consultări permanente cu statele partenere.

La baza consultărilor dintre statele membre stau principiile :

- membrii informează Consiliul despre orice problemă care ar putea afecta Alianța în ansamblul său;

- fiecare membru are dreptul de a se supune dezbaterii orice subiect de interes pentru NATO;

- nici un stat membru nu trebuie, fără o consultare prealabilă, să ia decizii politice sau militare într-o problemă de interes pentru aliați;

- membrii trebuie să țină cont de interesele aliaților atunci când își stabilesc politicile sectoriale la nivel național;

- hotărârile luate trebuie aplicate cu perseverență de către statele membre iar atunci când apar discuții să explice neaplicarea hotărârilor.

În cadrul Alianței există patru niveluri de consultare:

- schimbul de vederi și informații cu sau fără o analiză a acestora;

- comunicarea și informarea despre acțiunile și deciziile care au fost luate sau sunt iminente;

- discuțiile pentru realizarea consensului asupra politicilor ce vor fi adoptate și acțiunilor de întreprins;

- consultarea în scopul ajungerii la o înțelegere asupra unor decizii și acțiuni comune ale Aliaților.¹

Comitetul pentru Analiza Apărării (O.P.C.). În componerea sa intră reprezentanții permanenți și se reunește cel puțin bianual la nivelul miniștrilor apărării țărilor membre. În competența sa intră problemele de apărare și cele legate de planificarea apărării colective.

¹ *NATO after Istanbul – Expanding operations, improving capacities, enhancing cooperation*, NATO Public Diplomacy Division, p.3.

Elaborează orientări pentru autoritățile militare ale NATO și își asumă aceleași funcții și dispune de aceleași puteri ca N.A.C. în problemele de competența sa.

Grupul pentru Planificarea Nucleară (N.P.G.). Această structură este cadrul în care au loc consultările asupra tuturor problemelor legate de rolul forțelor nucleare în cadrul politicii de securitate și apărare a NATO. Se reunește de două ori pe an la nivelul miniștrilor apărării, concomitent cu Comitetul pentru Planificarea Apărării și în funcție de situațiile create, la nivelul reprezentanților permanenți (ambasadorilor).

Secretarul General este o personalitate politică de nivel internațional numită de țările membre pentru a-și asuma funcția de Președinte al Consiliului Atlanticului de Nord, al Comitetului pentru Analiza Apărării, al grupului pentru Planificarea Nucleară și al altor comitete concomitent cu cea de Secretar General al NATO. Reprezintă Alianța în relațiile cu alte instituții și în discuții cu statele membre.

Comitetul Militar este răspunzător în fața Consiliului Atlanticului de Nord, a Comitetului pentru Planificarea Apărării și a Grupului pentru Planificarea Nucleară de conducerea militară a Alianței. Este instituția care avizează activitățile militare pentru instituțiile supreme ale Alianței. Președinția este anuală și revine fiecărei țări membre în ordinea alfabetului englez.

Președintele Comitetului Militar prezidează reuniunile șefilor de State Majore ale Comitetului Militar în sesiune permanentă și reprezintă comitetul în relațiile cu alte structuri. Este purtătorul de cuvânt pe probleme militare al Alianței.

Comitetul Militar este alcătuit din șefii de Stat Major ai armatelor statelor membre care se reunesc cel puțin de două ori pe an.

Comitetul Militar este ajutat în activitatea sa de Statul Major Militar Internațional integrat alcătuit din personalul militar detașat din diferite țări și din personalul civil administrativ.

În fruntea Statului Major se află un Director cu rang de general cu trei stele nominalizat de țările membre selecționat, în prealabil de Comitetul Militar, care trebuie să se afle din altă țară decât Președintele Comitetului Militar. Are în subordine șase directori adjuncți cu rang de amiral sau general cu o stea și Secretarul Statului Major Militar Internațional.

Este organul executiv al Comitetului Militar și veghează la exercitarea în bune condiții a directivelor și hotărârilor Comitetului Militar. Elaborează planuri, face studii și recomandă politica de urmat în probleme de natură militară pe care autoritățile, comandamentele sau organismele NATO le-au supus spre atenție Organizației sau Comitetului Militar.

În compunerea Statului Major Militar Internațional intră: Departamentul informații; Departamentul planificare și politică; Departamentul operațiuni; Departamentul logistică, armamente și resurse; Departamentul cooperare și securitate regională; Centrul de situații.

Ca alianță militară, NATO nu dispune de forțe proprii: la acțiuni multinaționale, sub egida NATO, țările membre participă cu forțe naționale pe care după misiune le reintegrează; NATO are capacități de apărare comune; flotă de avioane echipate cu sistem de control și avertizare

timpurie AWACS care transmite date centrelor de comandă și control de la sol, aer sau mare; număr mic de militari care își desfășoară activitatea în cadrul Alianței ca parte a Forței Aeroperțate de Avertizare timpurie, Forței de Reacție Rapidă și Forței Navale Permanente.

După dezintegrarea Tratatului de la Varșovia, NATO a trecut printr-o serie de căutări, reasezări și transformări.

Prima transformare majoră a structurii de comandă NATO a fost agreată la Summit-ul de la Madrid din 1997 și implementată după Summit-ul de la Washington din 1999. S-a trecut la structuri strategice, regionale și subregionale întrunite (Joint) de la structura clasică bazată, în principal, pe categorii de forțe (terestre, aeriene, navale).

După evenimentele din septembrie 2001 și ca urmare a restructurării sistemului de comandă unificat american s-a realizat funcționalitatea sistemului de comandă și de forțe al NATO. Ca atare, la Summit-ul de la Praga s-a aprobat noua structură.

Comandamentul Aliat pentru Operații (ACO): Comanda și Controlul (C2) Forțelor; Intelligence (Informații); Comunicații și Informatică (CIS); Exerciții și Evaluare.

Comandamentul Aliat pentru Transformare (ACT): Planificarea Apărării; Concepte Strategice, Politice și Doctrine; Planificare Resurse; Învățământ și Instrucție; Experimentare ; Cercetare și Dezvoltare .

Transformarea, în contextul Alianței, este definită ca un proces continuu de elaborare, dezvoltare și integrare a conceptelor, doctriinelor și mijloacelor (capabilităților) în scopul sporirii eficacității și interoperabilității forțelor luptătoare.

Domeniile de Bază (Pillars) ale Transformării Capacităților (Capabilităților) NATO: Concepte Strategice, Doctrine și Politici; Planificarea și Implementarea Cerințelor și Capabilităților; Cercetarea și Dezvoltarea Viitoarelor Tehnologii pentru Capabilitățile (Forțe și Mijloace) Întrunite și Aliate (Multinaționale); Experimentare, Exerciții și Evaluare; Instrucție și Învățământ – Centrul pentru Instrucție și Învățământ, Colegiul NATO, Școala NATO, Școala pentru Comunicații și Informatică, Centrele de Excelență. Aceste domenii stau la baza elaborării și dezvoltării organigramei responsabilităților, funcțiunilor, sarcinilor și misiunilor ACT.

Practic cele două comandamente strategice, în special ACT și-au schimbat radical misiunile, structura și responsabilitățile. ACT a predat ACO toate sarcinile sale operaționale.

A preluat în schimb, toate celelalte atribuții privind planificarea apărării, planificarea resurselor, cercetare, instrucție, concepte, doctrine, noi tehnologii, experimentare, învățământ.

Nu vor mai exista Zone de Responsabilitate (AOR) repartizate comandamentelor strategice, operaționale și tactice.

În structura de forțe NATO (NFS) un rol deosebit îl reprezenta Forțele de Răspuns NATO (NRF), în proces de constituire (generare). Comanda NRF este asigurată de către unul dintre cei trei comandamente întrunite, prin rotație, în momentul de față JHO North, urmând South apoi West.

Elementele constitutive, pe categorii de forțe, vor fi asigurate de către corpurile terestre (6), grupările navale și unitățile de forță aeriene, declarate și certificate de către NATO, pe baza unui grafic.

Prin NRF se urmărește integrarea tuturor forțelor declarate la NATO într-un proces de generare, pregătire și rotire a forțelor precum și realizarea unei legături funcționale, încă din timp de pace, între NCS și NFS.

Structura militară a forțelor armate: Forțe de Grad Înalt de Operativitate; Forțe cu Operativitate Scăzută; Forțe ce se vor constitui într-o perioadă mai îndelungată.

Structura de comandă și forța NATO trebuie să fie în măsură să abordeze :

a) orice situație previzibilă de tipul art. 5¹ în cadrul ariei de responsabilitate, a structurii de comandă NATO concurentă cu până la două operații majore întrunite în afara ariei de responsabilitate;

b) în absența misiunilor previzibile de tip art.5² în cadrul ariei de responsabilitate, trei operații majore întrunite separat concurente în afara AOR.

Urmărind politica sa de preservare a păcii, prevenire a războiului, întărire a securității și stabilității, în conformitate cu sarcinile sale de securitate fundamentale, NATO va căuta, în cooperare cu celelalte organizații, să prevină conflictele sau, în situația apariției unei crize, să contribuie la gestionarea sa efectivă, cu aplicarea normelor dreptului internațional, inclusiv prin posibilitatea executării de operațiuni non-articolul 5, de răspuns la crize.

Pregătirea Alianței pentru îndeplinirea unor astfel de operațiuni „vine în sprijinul obiectivului mai larg de întărire și extindere a stabilității și implică, adeseori, participarea partenerilor Alianței”.³

Conceptul strategic al NATO „*reafirmă obiectivul Alianței și definește sarcinile sale de securitate*”⁴. Conceptul strategic va determina politica de securitate și de apărare a Alianței, conceptele sale operaționale.

Bibliografie:

1. Paul Dănuț Duță ș.a. (eds.), *Partnership for Security..., NATO strategic Concept*, Editura Tehnomedia, Colecția Studii europene nr. 4, Sibiu, 2009.

¹ Articolul 5 - „Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor și în consecință, sunt de acord că, dacă are loc asemenea atac, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la autoapărare individuală sau colectivă recunoscut prin Articolul 51 din Carta Națiunilor Unite, va sprijini Partea sau Părțile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord.

² Vezi anexa 1.

³ Emil Ion, *Asigurarea securității europene prin intermediul organizațiilor internaționale*, București, Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2007, p. 126.

⁴ Teodor Frunzeti, *Organizațiile internaționale în era globalizării*, Sibiu, Editura Academiei Forțelor Terestre, 2000, p. 80.

2. Paul Dănuț Duță ș.a. (eds.), *NATO la 60 de ani de la înființare. Perspective românești*, Editura Tehnomedia, Colecția Politică și apărare națională nr. 35, Sibiu, 2009.
3. Emil Ion, *Asigurarea securității europene prin intermediul organizațiilor internaționale*, București, Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2007.
4. *N.A.T.O. Handbook*, N.A.T.O. Office of Informational Press, Bruxelles, 1995.
5. *NATO after Istanbul – Expanding operations, improving capacities, enhancing cooperation*, NATO Public Diplomacy Division, p.3.
6. Teodor Frunzeti, *Organizațiile internaționale în era globalizării*, Sibiu, Editura Academiei Forțelor Terestre, 2000.
7. The Prague Summit and NATO Transformation, A Reader’s Guide, 21-22 November 2002, p. 67.
The Readers Guide to the NATO Summit in Washington 23-25 April 1999, NATO Office of Information and Press, Brussels, Belgium, p. 11.